

Doktor Faustus előtt megjelennek valóságos alakjukban mindenféle pokolbeli szellemek, köztük a hét legrangosabb meg is van nevezve

Doktor Faustust, látogatásképpen, fölkereste az ő fejedelme és valódi gazdája. A doktor nem kevéssé megrémült látogatója irtózatosságától. Annak ellenére, hogy nyá-

HISTÓRIA DOKTOR 3 JOHANN FAUSTUSRÓL

(Részletek)

ron történt az eset, az ördög olyan hideg levegőt árasztott, hogy doktor Faustus úgy érezte, mindjárt megfagy. Az ördög, aki Beliál néven mutatkozott be, így szólt: „Éjfélkor, doktor Faustusom, amikor álmodból felriadtál, beleolvastam a gondolataidba, és úgy vettem észre, hogy látni szeretnéd a legrangosabb pokolbeli szellemeket. Így tehát eljöttem hozzád a legrangosabb tanácsosaimmal és szolgálóimmal, hogy kívánságod szerint megszemlélhesd őket.” Doktor Faustus így szólt: „Nosza, rajta, de hol vannak?” Felelte Beliál: „Odakint!”

Beliál pedig bozontos és szénfekete medve alakjában jelent meg doktor Faustus előtt, ám a fülei olyan hosszúak voltak, hogy összeértek a feje fölött. A füle meg a hosszú, hegyes orra izzó vörös volt. Fölfelé kunkorodó, hófehér agyari voltak, és hosszú farka volt, mintegy három könyöknyi. A nyaka tájékán három pár verdeső szárnya volt.

Majd pedig jöttek a szellemek sorban egymás után doktor Faustushoz, a szobájába, minthogy egyszerre mindegyiküknek nem jutott volna ülőhely. Beliál pedig sorban egymás után bemutatta őket doktor Faustusnak, megmondva a rangjukat és a nevüket.

Elsőként lépett be hét előkelő szellem. Jött Lucifer, doktor Faustus voltaképpen gazdája, akivel a doktor a szerződést kötötte. Ő embernagyságú alakot öltött, és sűrű szőrzet borította, olyan színű, mint a vörös mókusé. A farka ugyanúgy a feje fölél kanyarodott, mint a mókusoknak.

Utána jött Belzebub, neki testszínű szőrzete és ökorfeje volt, két ijeszítően nagy füllel. Ő is egészen bozontos és loboncos volt, két nagy szárny állt ki belőle, amelyek annyira tüskések voltak, mint a bogáncs a mezőn. Színe félig zöld, félig sárga, ráadásul a szárnyai fölött lángnyelvek libegtek, azonkívül tehénfarka is volt.

Astaroth sárkánykígyó alakjában jött, és a farkára támaszkodva, föl egyenesedve járt. Lába nem volt neki, a farka meg olyan színű volt, mint a törékeny kuszmagyírnak. Kövér hasa volt, fölötte két rövidke mancsa, amelyek élénksárgák voltak. A hasán látszott némi fehérség is, de az is inkább sárgás, a háta viszont gesztenyebarna volt. Ujjnyi hosszú, hegyes fullánk állt ki belőle, és azon olyan tövisek voltak, mint a sündiszónak.

Utána jött Satanas, egész teste fehér és szürke, és szamarfeje volt neki, de a farka, mint a macskáé, és a karmai könyöknyi hosszúak voltak.

Anubisnak kutyafeje volt, fekete-fehér szőre, a fekete részeken fehér pöttyökkel, a fehéréken pedig feketékkel. Amúgy meg olyan lábai és le-
4 lógó fülei voltak, mint egy kutyanak, és négy könyök volt a hosszúsága.

Őt követte Dythicanus, aki nagyjából egy könyöknyi hosszú volt, és úgy nézett ki, mint egy madár, vagyis mint egy fácánkakas, csak éppen a nyaka zöld volt, és be volt vonalkázva.

Utolsónak jött Drachus, négy kurta lábon, amelyek sárgák és zöldek voltak, a teste felül barna volt, és mintha kék tűz lobogott volna rajta, a farka pedig vöröses.

Ezek heten, valamint Beliál, aki a falkavezérük és a nyolcadik volt, a fönt leírt jelmezeket viselték.

A többiek is hasonló alakban jelentek meg, vagyis megannyi oktalan állat képében, úgymint disznók, őzek, szarvasok, medvék, farkasok, majmok, hódok, bivalyok, bakkecskék, zergék, vadkanok, szamarak és más effélék. Ilyen alakban és formában jelentek meg doktor Faustus előtt, méghozzá olyan sokan, hogy nagy részüknek ki kellett menniük a szobából.

Doktor Faustus szerfölött elcsodálkozott mindezen, és kérdezte a körülötte álló hét főszellemtől: miért ebben és nem más alakban jelentek meg? Felelték neki: azért, mert ez az igazi alakjuk, és a pokolban nem is tudnak más alakot ölteni. Ők tudniillik pokolbeli barmok és csúszómaszó, vagyis jóval förtelme-
sebbek és ocsmányabbak, mint amikor itt átváltoznak másmilyen alakba. Itt per-
sze emberformát is ölthetnek, akár férfit, akár nőt, ahogyan jönnek látják.

Mire doktor Faustus azt mondta: elég lesz, ha ők heten itt maradnak, és kérte, hogy a többieket bocsássák el, ami meg is történt. Ezek után Faustus azt kívánta, hogy tartsanak neki bemutatót, ők pedig erre igent mondtak. Át is változott egyik a másik után, ahogyan előzőleg már sokszor tették, mindenféle állatalakba, továbbá nagy madarakká, kígyókká és egyéb csúszómaszókká, négy lábúakká és kétlábúakká.

Ez megtetszett doktor Faustusnak, és kérdezte, hogy ő is átváltozhatna-e. Ők azt mondták: hogyne, és odalöktek neki egy varázskönyvecskét, hogy próbálkozzék csak. Meg is próbálkozott.

Végül nem állhatta meg, hogy meg ne kérdezze tőlük, mielőtt elbúcsúznának tőle: ugyan már, ki teremtette a férgeket? Ők azt

*Vajon ki
teremtette
a férgeket?*

mondták, hogy az ember bűnbeesése után jöttek létre a férgek is, hogy az embernek kellemetlenséget és kárt okozzanak. „Mi magunk is ugyanúgy át tudunk változni bármiféle kártékony féreggé, ahogyan másmilyen állattokká is.”

Doktor Faustus felkacagott, és látni kívánta ezt a dolgot. Kívánsága teljesült. Mihelyt a szellemek eltűntek a szeme elől, a kamrájában vagy dolgozószobájában megjelent egy csomó féreg, úgymint hangyák, piócák, bögölyök, tücskök, sáskák és a többi. Most már az egész házban hemzsegték a férgek, ő pedig haragudott, bosszankodott és dühöngött emiatt, mert a férgek egy része őt gyötörte. A hangyák megmárták, a méhek megszúrták, a szúnyogok megcsípték, méghozzá a szeme alatt, a bolhák megharapták, a dongók a feje körül röpködtek, úgyhogy nem győzte hessegetni őket, a tetvek a hajában meg az inge alatt garázdálkodtak, a pókok leereszkedtek rá, a hernyók felmásztaak rá, a darazsak beledöfték a fullánkjukat.

Egyszóval, mindenféle módon annyit szenvedett a férgektől, hogy joggal mondhatta: „Most már elhiszem, hogy ti mindnyájan kölyök ördögök vagytok!” Nem is volt maradása a szobájában. Mihelyt aztán kilépett a szobából, azon nyomban megszűntek a gyötrelmek és a férgek, egyik féreg abban a szempillantásban eltűnt a másikával együtt.

Arról az időszakról, amikor doktor Faustusnak már csak egy hónapja volt hátra, és csüggedés fogta el, folyton jajveszékelt és sóhajtozott ördögi mivolta miatt

Faustusnak úgy pergett le az ideje, mint a homokóra. Vége felé közeledett a 24. év, miután, ahogy fõntebb le van írva, testestül-lelkesül eladta magát az ördögnek, és már csak egy hónapja volt hátra. Ekkor aztán meghunyászkodott; úgy érezte magát, mint egy elfogott gyilkos vagy rabló, akire kimondták az ítéletet a börtönben, és most várja a halálbüntetést. Félelem fogja el, sírdogál, magában beszél, és úgy kalimpál a kezével, mint aki rémeket lát. Nyög és sóhajtozik, lesoványodott, és attól kezdve csak ritkán mutatkozott vagy egyáltalán nem, és még a szellemet sem kívánta látni vagy túrta meg a közelében többé.

Doktor Faustus siralmas panasza, amiért ereje teljében és fiatalságában kell meghalnia

Ez a szomorúság arra ösztökélte doktor Faustust, hogy följegyezze siralmas panaszat, nehogy elfelejtse, és egyik ilyen följegyzett panasza itt következik.

„Jaj, Faustus, te elvetemült és haszontalalan szívű, aki testrészeidet is magaddal rántod a tűzhalált kimondó ítéletbe, holott az üdvösséget is elnyerhetted volna, de azt most elveszítet! Jaj, ész és szabad akarat, minek mozgatójátok a tagjaimat, ha ebből nem lesz más eredmény, mint életük vége?

Jaj, ti testrészek és tagok, jaj, te most még ép és egészséges test! Az ész és a lélek vádol engem, mert rajtam múlt, hogy jól vagy rosszul bánok-e veled, és ha megjavultam volna, veled is, testem, kibékülhettem volna. Jaj, szeretet és gyűlölet, miért költöztetek egyszerre belém, ha együttes társaságotok miatt ekkora gyötrelmet szenvedek? Jaj, irgalmasság és bosszú, milyen okból mértetek rám ilyen cudar jutalmat és ennyi gyalázatot? Ó, jaj, könyörtelenség és együttérzés, hát azért lettem-e emberré teremtve, hogy a büntetést, amelyet előre látok, magam szabjam ki önmagamra? Jaj, jaj, én nyomorult, van-e bármi ebben a világban, amely nem a vesztémre tör? Jaj, jaj, mit is használ az én panaszom?”

Másik panasz doktor Faustustól

„Jaj, jaj, jaj, én balsors tiporta ember! Jaj, te siralmas, te kárhozatra szánt Faustus, te bizony a kárhozottak seregébe tartozol, mert hiszen a halál mértéktelen fájdalmait kell fogadnom, és hát sokkal siralmasabb halált, mint ami valaha is lesújtott fájdalomtól kínlódó teremtményre! Jaj, jaj, ész, vakmerőség, elvetemültség és szabad akarat, ó, jaj, te elátkozott és tévelygő életem! Ó, jaj, te vak és felelőtlen ember, te, aki a testrészeidet, a testedet és a lelkedet ugyanúgy elvakítottad, amilyen vak vagy te magad! Ó, jaj, mulandó gyönyör, milyen veszedelemben taszítottál, amikor szemeimet elvakítottad és elhomályosítottad! Jaj, gyenge jellemem, jaj, gyászba borult lelkem, hová lett az ítélőerőd? Ó, jaj, siralmas szorongattatás, ó, jaj, kétségbeeséstől agyonsújtott remény, soha többé nem kapaszkodhatom beléd! Jaj, kínra kín, siralomra siralom, vinnogyás és nyöszörgés! Jaj, ki fog megmenteni engem? Jaj, hogyan rejtőzhetnék el? Jaj, hová bújjak, merre meneküljek? Hát bizony, mehetek bárhová, így is, úgy is foglyul estem.”

Ezután a nyomorult Faustus olyan mély búskomorságba esett, hogy meg sem tudott szólalni többé.

Miképpen szegényítette meg a gonosz szellem a búskomorságba esett Faustust különleges, csúfondáros, tréfás példabeszédekkel és közmondásokkal

A főntebb olvasható panaszok hallatán megjelent Faustusnak a szelleme, Mephostophiles, odalépett hozzá, és így szólt:

„Ugye, pontosan tudtad a Szentírásból, hogy kizárólag Istent szabad imádnod, neki kell szolgálnod, és nem lehetnek rajta kívül idegen isteneid sem bal, sem jobb kéz felől? Mégsem így cselekedtél, hanem megkísértetted

a te Istenedet, és elpártoltál tőle, és megtagadtad, és hozzánk szerződtél testestül-lelkestül. Ha pedig így van, akkor be kell tartanod a szerződést. Figyelj csak az én verses életszabályaimra!

*Ha tudsz valamit, hallgass,
Ha jó dolgod van, nyughass.
Ha van valamid, légy gondos őre,
A balsors megjön egykettőre.*

*Hát hallgass, tűrj, vigyázz, és jól kapaszkodj,
Balsorsodról senkinek se panaszkodj.
Már késő: Istentől jót ne remélj!
Balsorsodat meghozza nappal, éj.*

7
Új Forrás 2016/1 – História doktor Johann Faustusról
(Részletek)

Így tehát, Faustusom, nem jó nagyurakkal és az ördöggel egy tából cseresznyézni, mert az arcodba köpik a magját, amint most magad is láthatod.

Szintűgy, ha jó messzire elmentél volna innét, most nem lenne sáros a ruhád szegélye.

Felültél a magas lóra, és az ledobott.

Megvetted azt a tudományt, amelyet Istentől kaptál, mert az nem volt elég neked, hanem az ördögöt hívtad vendégségbe, és 24 éven át azt hitted, hogy minden arany, ami fénylik, vagyis amit a szellem feltár előtted. Ezáltal az ördög rád kötötte a csengettyűjét, akár egy nyavalyás macskára.

Látod-e: Istentől alkotott szépséges teremtmény voltál, csak-hogy a rózsá, amelyet sokáig a kezében tart és szagolgat az ember, nem marad meg örökké.

Akinek a kenyerét etted, annak a dalocskáját énekeld.

Ha Nagypéntekig türelmesen vártál, Húsvétig már guggolva is kibírod.

Ha ígértél valamit, annak biztosan megvan az oka.

A botnak és a sült kolbásznak két vége van.

Nem jó rámenni az ördög jegére.

Gonosz vér folyik az ereidben, márpedig a Gonosz a gonoszt nem ereszti el, ahogy a macska sem az egeret.

Éles szándék léket vág.

Amíg új a nagykanál, használja a szakács, de aztán, ha elhasználta, beleszarik, és a kanálnak annyi. Nahát, nem így áll-e a dolog veled is? Azelőtt az ördög új főzőkanala voltál, de most már nem veszi hasznodat.

Piacon kellett volna adásvételt tanulnod. Azonkívül kevesellted azt a csekély árukészletet, amelyet Isten rád ruházott. Mi több, Faustusom,

micsoda elbizakodottságot engedték meg magadnak, amikor összes tetteidben és döntéseidben az ördög sógorának vallottad magadat! Úgyhogy most kössed jól fel a gatyádat, mert Isten az Úr, az ördög pedig csak apát vagy szerzetes.

8 Az elbizakodottság sohasem vezet jóra. Ha te akartál minden utcában Nagy Jani lenni, akkor tudd meg, hogy a bolondról furkósbottal verik le a tetveket.

Aki sokat markol, keveset fog.

Ahogy gurítasz, úgy kell bábut állítanod.

Szívleld hát meg az én tanításomat és útmutatásomat, habár eső után köpönyeg: nem kellett volna annyira megbíznod az ördögben, mert az ördög Isten majma, továbbá hazug és gyilkos, úgyhogy okosabbnak kellett volna lenned. A gyalázat pusztulásba visz: lám csak, ezúttal is a végromlás vár egy emberi lényre. Pedig milyen sokba került fölnevelni!

Legyen észnél az a fogadós, aki szállást ad az ördögnek.

Több is kell a tánchoz, mint egy pár piros cipellő.

Ha Istenhez igazodtál volna, és beéred azokkal az adományokkal, amelyeket ő juttatott neked, akkor most nem kellene beállnod ebbe a körtáncba. Nem kellett volna olyan készségesen az ördög rendelkezésére állnod, és gyanútlanul hinni neki, mert aki hiszékeny, azt be is csapják. Most aztán megtörli a száját az ördög, és odábbáll.

Kezességet vállaltál a tulajdon véreddel: kezes, fizess! Hallottad a javulásra intő figyelmeztetést, csakhogy az egyik füleden bement, a másikon kijött.”

Miután a szellem ily módon hosszasan énekelte Faustusnak a nyomorult Júdásról szóló gúnydalt, egyszerre csak eltűnt, magára hagyva Faustust a legmélyebb melankóliában és zavarodottságban.

(Fordította: Márton László)

